ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА ИНСТИТУТА ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО КЪМ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ЗА 2025 Г.

Съгласно писмо 72-00-93/10.12.2025 г.

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ЗВЕНОТО

1.1. Изпълнение на целите, оценка и анализ на постигнатите резултати

Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни), оценка и анализ на постигнатите резултати и на перспективите на Института за държавата и правото (ИДП) в съответствие с неговата мисия и приоритети, съобразени с утвърдените научни тематики.

От основаването на ИДП мисията на института е свързана с усъвършенстването на националното законодателство, подпомагане дейността на правоприлагащите и правозащитните органи, предоставяне на подходяща база от изследвания и експертни знания, които да се ползват в обучението на бъдещите юристи, както и с повишаване на правната култура на гражданите.

През 2025 г. дейността на ИДП се осъществи съответно в четирите му основни настоящи приоритета:

1) подпомагане на законотворческата функция на държавата, на правоприлагането, дейността на правораздавателните и административните органи;

2) изследвания в областта на хармонизирането на българското законодателство с правото на ЕС, в международното публично, частно право и международните отношения;

3) изследвания, посветени на фундаментални и практически проблеми на правната система;

4) работа за повишаване на правното съзнание и правна култура на българските граждани.

Резултатите от дейността на ИДП бяха представени по подобаващ и адекватен начин в реномирани издания, престижни научни конференции и др. изяви.

Работата по тези направления се осъществи в колективни и самостоятелни проекти. Тази дейност е разгледана детайлно в съответните части на отчета относно постиженията на отделните учени.

През 2025 г. научната дейност на института продължи да се развива в обичайните се форми.

В обобщение през 2025 г. обемът на научната продукция на учените от Института възлиза на 150 публикации (спрямо 143 през 2024 г. и 163 през 2023 г.). От тях 122 са публикувани, а 28 са посочени като приети за печат. От цялата научна продукция на Института 108 публикации са отбелязани като влизащи в отчета на звеното.

През 2025 г. е отчетена 1 публикация в сътрудничество с чуждестранен автор, а публикациите на чужд език са 7.

През отчетната година е публикувано едно учебно помагало на автор от звеното.

Написани са 3 монографии.

Трима учени от звеното имат 3 научни публикации в реферирани и индексирани издания, от които 1 в Scopus (Q3), 1 в Web of Science (Q4) и 1 в ERIH+. Следва да се отчете устойчивия тренд в активността на учените от Института за търсене на реализация на научната им продукция в реферирани и индексирани издания, въпреки че в научно направление „Право“ възможностите за публикуване в такива издания е все още твърде силно ограничена.

14 са публикациите в национални академични издания и 1 е в международно академично издание. Публикациите, отразени в профилирани бази данни, са 18, най-често в CEEOL (Central and Eastern European Online Library). Запазва се на активността на учените за публикуване в профилирани бази данни.

Един учени от ИДП е публикувал 17 научно-популярни произведения, една от които е научно-популярна книга и 16 са научно-популярни статии. Запазва се интереса на учените от работата и реализирането на научно-популярна продукция със съществена практическа приложимост.

Подробни справки за публикациите са приложени към доклада.

Обобщеният анализ на публикационната активност на учените от звеното показва леко увеличение на общия обем на научната продукция спрямо предходната година. Същевременно се наблюдават трайни нагласи на учените за работа с чужди автори и за публикуване на чужд език и в международни издания, както и засилен стремеж към реализация на научната им продукция в реферирани и индексирани издания и в профилирани бази данни.

Забелязани са 275 цитиращи източника (при 197 през 2024 г., 267 през 2023 г., 200 през 2022 г., 483 през 2021 г., 229 през 2020 г. и 211 през 2019 г.) на 186 цитирани публикации (при 170 през 2023 г., 137 през 2022, 256 през 2021 г., 133 през 2020 г. и 153 през 2019 г.) на 23-ма учени.

31 са цитиращите източници – дисертации, в които се откриват 25 цитирани публикации на 5-ма автора от звеното.

След големия ръст през 2021 г. и връщането през 2022 г. на този индикатор (цитати) в обичайните му граници, през 2025 г. се наблюдава ръст на осреднените стойности на цитиранията спрямо предходните години, което показва устойчивост на разглеждания показател. Всичките цитирания са в научни издания, като две от цитиранията е в индексирана публикация (WoS или Scopus), а 8 от цитиращите източници са публикувани в международни издания.

Изнесени са 106 доклада (при 91 през 2024 г. и 71 доклада през 2023 г.) от 39 учени и докторанти на 29 научни форуми (при 39 научни форума през 2024 г. и 25 такива през 2023 г.), включително и в чужбина. Всички записи влизат в отчета на звеното. По отношение на този показател се наблюдава повишаване на активността, като се бележи положителен ръст спрямо предходните години, включително по отношение на участията в международни форуми. Продължава да се подобрява видимостта на учените от ИДП на международни научни форуми – през 2025 г. 17 автора от звеното (при 17 през 2024 г. и 12 през 2023 г.) са представили общо 27 доклада (22 през 2024 г. и 15 през 2023 г.) на

17 международни научни форуми (9 през 2023 г.), от които 3 са форумите в чужбина (1 в гр. Загреб, Хърватия, 1 в гр. Мадрид, Испания и 1 в гр. Пекин, Китай), на 1 от които е изнесен 1 един пленарен доклад. Наблюдава се положителен ръст при повишаването на научната видимост на учените от института на международни научни прояви.

През 2025 г. ИДП организира 4 научни и научно-практични форума, от които два с международно участие, както следва:

- ✓ Национална научна конференция: Съвременни предизвикателства и традиции в правото, 12-13.06.2025 г. В събитието участваха над 40 учени от различни правни направления;
- ✓ Национална научна конференция: XV-та научна конференция на докторантите, постдокторантите и младите учени в областта на правните науки, 14-15.06.2025 г. Събитието бе проведено присъствено и то събра значителен брой участници - 42. В конференцията участваха и млади учени и постдокторанти, като така се продължи установената през 2020 г. практика за разширяване на обхвата на участниците;
- ✓ Научен форум с международно участие: Конференция по случай 80 години от създаването на Организацията на Обединените нации, 23.10.2025 г. В събитието се включиха над 30 участника. Конференцията се проведе в хибриден формат – както с възможност за лично присъствие, така и с онлайн достъп. Конференцията беше посветена на ООН, която е най-важната универсална международна организация в съвременния свят, главният форум за обсъждане на проблемите на мира, сигурността, сътрудничеството между държавите и народите, защитата на правата на човека и решаване на глобалните проблеми на човечеството. Тя е създадена с влизане в сила на Устава на ООН на 24 октомври 1945 г. и този ден се чества по цял свят като ден на Обединените нации. Конференцията събра учени, висши служители от Министерството на външните работи и обществени дейци, докторанти и студенти, които разискваха сегашното състояние на организацията и предизвикателствата пред бъдещата и дейност. Участниците в конференцията се обединиха около основната теза за необходимостта да се преосмислят основните принципи от Устава на ООН в XX1 век. Участниците във форума бяха поздравени от директора на дирекция „ООН и глобални въпроси“ към Министерството на външните работи Магдалена Илиева, както и от главния научен секретар на БАН проф. Нели Косева.
- ✓ Научен форум с международно участие: Конференция, посветена на 75 годишнината от подписването на Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи, 13.11.2025 г. Конференцията се проведе в хибриден формат – както с възможност за лично присъствие, така и с онлайн достъп. В събитието се включиха над 30 участника. Конференцията бе посветена на най-важния регионален международен договор за защита на правата на човека и основните свободи, подписан на 4 ноември 1950 г. под егидата на Съвета на Европа. Въз основа на него е създаден Европейският съд по правата на човека, който е основната регионална юрисдикция в тъй наречената „голяма Европа“ от 46 държави-членки на Съвета на Европа. ЕКПЧ оказва огромно влияние за зачитане на правата на човека като една от основните ценности на тази най-стара европейска регионална организация. Конференцията събра политици, теоретици и практици, досегашния посланик на Р България в Съвета на Европа

г-жа Мария Спасова, представители на МВнР и Министерство на правосъдието. които анализираха съдебната практика, предизвикателствата и бъдещето на ЕКПЧ.

В рамките на традиционния семинар на ИДП се проведоха няколко научни събития:

- ✓ На 30 април 2025г. се проведе публична лекция на доц. д-р Паунита Петрова на тема "Международноправна защита на социалните права - развитие, съдържание и специализация".
- ✓ На 2 юни 2025 г. се проведе Публична защита на дисертационен труд на проф. д-р Гергана Маринова на тема: „Принципът на вътрешното убеждение в българския наказателен процес“ за присъждане на научна степен „доктор на науките“;
- ✓ Публична лекция на тема "Gambling at the Crossroad of Law, Penal Fiscal Law and Criminology - Between Risk and Crime" изнесе проф. Grzegorz Skowronek на 8.10.2025 г. Проф. Сковронек е Зам. директор на Института за правни науки и доцент в Университета „Ян Кохановски“ – Килце, Полша (Grzegorz Skowronek e Deputy Director of the Institute of Legal Sciences and Assoc. prof. at the Jan Kochanowski University in Kielce).

Следва да се добави, че дейността по подпомагане на органите от законодателната, изпълнителната и съдебната власт е традиционна за ИДП. Тя се изразява в предоставянето на експертни становища и анализи за различни държавни органи, както и в участие на учени от института в експертни и консултативни съвети, комисии и работни групи към министерства и ведомства.

Тази дейност спада към визитната картичка на института. Това са дейностите от общонационално значение и най-вече експертната дейност: концепции, програми, становища и консултации за усъвършенстване на българското законодателство. През 2025 г. експертите от звеното са дали следните становища, експертизи и консултации в помощ на институции и органи на управление (всички влизащи в отчета на звеното):

- ✓ 10 становища от 5 автори от звеното;
- ✓ 6 експертизи от 2 автори от звеното;
- ✓ 3 консултации от 2 автори от звеното.

Не са отчетени участия в изготвянето на национални документи от стратегическо значение.

За нуждите на изпълнителната, законодателната, съдебната и местната власт са представени 20 консултации, становища и експертизи. От всички консултации, становища и експертизи платените са 8.

Приетият през 2020 г. законодателен инструмент, уреждащ процеса на задължително взимане на становища и експертни мнения от научните звена при дейността на законодателните и изпълнителните органи, какъвто бе предвиден в Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030, все още не се прилагаше достатъчно интензивно. Това се дължи до голяма степен на недостатъчното му познаване от изпълнителната власт предвид на честите смени на състава на правителството. Самият нормативен акт за приемането на този законодателен инструмент (Постановление № 3 на МС от 10.01.2020 г. за създаване и функциониране на Механизъм за възлагането и изпълнението на научни консултации от

Българската академия на науките (обн., ДВ, бр. 5 от 17.01.2020 г.)) беше ревизиран в началото на 2021 г.

През 2025 г. са представени 3 становища по конституционни дела пред Конституционния съд на Република България и 2 становища пред Върховния касационен съд. Предоставени са 4 експертни становища пред Министерския съвет.

Дейностите в изпълнение на приоритета относно повишаване на правната култура на гражданите се изразиха в участие на учените в множеството научно-популярни публикации – 17.

Медийните и обществените изяви на учените от ИДП са 52 на брой (при 36 през 2024 г. и при 30 през 2023 г.), всички влизащи в отчета на звеното. По отношение на медийното присъствие на ИДП следва да се отбележат завишеният брой участия в радио- и телевизионни предавания, както и печатни издания – БТА, БНР, Нова нюз, Bulgaria On Air, Евронюз България, Cross.bg, BGNES, както и 24 часа, включително и едно международно издание CE.Report, което отрази Конференция, посветена на 75 годишнината от подписването на Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи.

Както е посочено в Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г., освен липсата на стабилна и последователна политическа ангажираност за развитие на науката и липсата на адекватно финансиране и научна инфраструктура, в хуманитарните и обществените научни направления съществуват звена с тематики, които са строго национални. Те трудно намират международна изява, вкл. и възможност за международно финансиране, но тяхното развитие е безценно при отговаряне на потребностите на обществото и държавата, когато те са национално обусловени. По този начин тези звена също така укрепват устоите на националната образователна система и помагат за запазването на националната култура.

Без съмнение, тематиката на ИДП попада в тази графа. Затова, независимо от горните пречки, учените в ИДП положиха всички усилия, за да предоставят адекватни и актуални научни изследвания и да разпространят получените резултати.

През 2025 г. е валидна извършената за първи път в историята на ИДП през 2024 г. от учен от Института регистрация на полезен модел „Устройство за мониторинг на износването на кръглозвенна товароносеща верига на електротелфер“, съвместно с учени от Института по механика на БАН в рамките на Клъстер подемна техника, който е действащ и през 2025 г. (патент № 4433 U1/31.02023 г.).

Съвкупният анализ на дейността на ИДП по изпълнението на целите си (стратегически и оперативни) показва, че дейността на звеното през 2025 г. е постигнало значителни резултати в областта на подпомагането на законотворческата функция на държавата, на правоприлагането, дейността на правораздавателните и административните органи; извършени са редица изследвания, посветени на фундаментални и практически проблеми на правната система, както и изследвания в областта на хармонизирането на българското законодателство с правото на ЕС, в международното публично, частно право и международните отношения. Трябва да бъде отбелязана и работата за повишаване на правното съзнание и правна култура на българските граждани, която намира изражение не само в темите на самите научни изследвания, публикуваните учебници, но също така и чрез осъществените инициативи с обществено значение, сред които организираните форуми по въпросите за защита правата на детето и по въпросите за социалната справедливост.

1.2. Изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 – извършени дейности и постигнати резултати по конкретните приоритети.

Приоритетите на ИДП хармонизират с Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Р България 2017 – 2030.

В изпълнение на тези цели и съобразено със спецификите на тематиката на ИДП може да се отбележи устойчивият тренд по отношение на броя на публикациите в реферирани и индексирани издания – Трима учени от звеното имат 3 научни публикации в реферирани и индексирани издания, от които 1 в Scopus (Q3), 1 в Web of Science (Q4) и 1 в ERIH+. 14 са публикациите в национални академични издания и 1 е в международно академично издание. Публикациите, отразени в профилирани бази данни, са 18, най-често в CEEOL (Central and Eastern European Online Library). Устойчива е активността на учените за публикуване в профилирани бази данни.

Също така трябва да се отбележи устойчивостта на резултатите по отношение на общия брой на публикациите и на цитиранията.

В обобщение през 2025 г. обемът на научната продукция на учените от Института възлиза на 150 публикации (спрямо 143 през 2025 г. и 163 през 2023 г.). От тях 122 са публикувани, а 28 са приети за печат. Отчетена 1 публикация в сътрудничество с чуждестранен автор, а публикациите на чужд език са 7. От цялата научна продукция на Института 108 публикации са отбелязани като влизащи в отчета на звеното.

Забелязани са 275 цитиращи източника (при 197 през 2024 г., 267 през 2023 г., 200 през 2022 г., 483 през 2021 г., 229 през 2020 г. и 211 през 2019 г.) на 186 цитирани публикации (при 170 през 2023 г., 137 през 2022, 256 през 2021 г., 133 през 2020 г. и 153 през 2019 г.) на 23-ма учени. От тях в отчета на звеното са отбелязани, че влизат 237 цитиращи източника на 167 цитирани произведения. 31 са цитиращите източници – дисертации, в които се откриват 25 цитирани публикации на 5-ма автора от звеното. След големия ръст през 2021 г. и връщането през 2022 г. на този индикатор (цитати) в обичайните му граници, през 2025 г. се наблюдава ръст на цитиранията спрямо предходните години, което показва устойчивост на разглеждания показател. Всичките цитирания са в научни издания, като две от цитиранията е в индексирана публикация (WoS или Scopus), а 8 от цитиращите източници са публикувани в международни издания.

През 2025 г. експертите от звеното са дали следните становища, експертизи и консултации в помощ на институции и органи на управление:

- ✓ 10 становища от 5 автори от звеното;
- ✓ 6 експертизи от 2 автори от звеното;
- ✓ 3 консултации от 2 автори от звеното.

За нуждите на изпълнителната, законодателната, съдебната и местната власт са представени 20 консултации, становища и експертизи. От всички консултации, становища и експертизи платените са 8.

През 2025 г. учените активно участваха в конференции в страната и чужбина, поддържаха сътрудничество с научни и образователни институции от Европа и света.

Специфична цел 1: Относно специфичната цел, свързана с осигуряване на висока квалификация и ефективно кариерно развитие на учените, основано на високо ниво на научните изследвания:

През 2025 г. доказателство за високата квалификация и ефективно кариерно развитие на учените от ИДП бяха получените 2 научни награди влизащи в отчета на звеното), както следва:

1. Проф. д-р Дарина Зиновиева, Секция „Публичноправни науки“ на Института за държавата и правото при БАН, беше удостоена с Награда за високи академични постижения на Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“;
2. Гл. ас. д-р Христо Банов, Секция „Гражданскоправни науки“ на Института за държавата и правото при БАН, спечели Награда на Българската академия на науките "Професор Марин Дринов" за млади учени до 35 години - за постижения в научно направление "Човек и общество".

Израз на реализирането на тази специфична цел е и личното членство на учените от звеното в научни организации – отчетени са 37 членства на 19 учени от звеното в общо 17 научни организации, от които 6 в чужбина.

Същевременно следва да се отчете, че учените и докторантите от звеното имат лично участие в 23 външни проекта, което съставлява свидетелство за високата квалификация и ефективното кариерно развитие на учените, основано на високо ниво на научната им продукция.

През 2025 г. бяха осъществени мобилности по програма „Еразъм Плюс“ – Беатрис Йорданова и Антоний Гатов. Не са отчетени от докторантите от ИДП лични стипендии, грантове, други спонсорства и награди за стимулиране на научния обмен.

Специфична цел 2: Повишаване на жизнения стандарт и на социалния статус на учените и специалистите, заети в научноизследователската дейност, посредством осигуряване на адекватно и съобразено с постигнатите резултати заплащане, както и на добри условия на труд.

През 2025 г. заплащането на академичния състав в ИДП беше увеличено, за което основна заслуга има ръководството на БАН. Заплащането на административно-технически и помощен персонал в ИДП също беше увеличено, което гарантира стабилност при администрирането на института.

И през 2025 г. в ИДП допълнителните възнаграждения за образователната и научна степен „доктор“ и за научната степен „доктор на науките“ се заплащаха на нива съгласно препоръчителните средни за Академията. През въз основа на приетата от Научния съвет през 2020 г. методика за разпределение на средствата по Компонент 2 в ИДП съобразно постигнати резултати в научно-изследователската работа се разпределиха суми на учените.

Продължи работата по подобряване на материално-техническата база на института. Беше извършено заснемане на сградата, което ще даде основа за привеждане на нотариалния акт за собственост в съответствие с действителната площ на ползваните от ИДП помещения и ще бъде основата за по-нататъшното подобряване на материално-техническата база на института. Продължава да е гарантиран бърз интернет във всички помещения на ИДП.

Осигурен е абонамент на правно-информационна система „Апис” – десктоп версия, и отдалечен достъп за всяка секция по съответен брой работни места.

Специфична цел 3: Повишаване на учените до характерни за ЕС нива и балансираното им разпределение по възраст, пол, научни области и региони.

През 2025 г. проф. д-р Гергана Маринова защити успешно и й беше присъдена научна степен „доктор на науките“ за дисертационен труд на тема: „Принципът на вътрешното убеждение в българския наказателен процес“ . Проф. д-р Дарина Зиновиева също придоби научната степен „доктор на науките“ за дисертационен труд на тема „Тълкуване в публичното право“.

Следва да се отбележи, че още през 2022 г. съставът на ИДП беше съществено подмладен в резултат на програмата за Млади учени и постдокторанти на МОН и Програмата за млади учени на БАН.

Проведен е един конкурс за заемане на академична длъжност „асистент“ по „Трудово право и обществено осигуряване“ за нуждите на секция „Гражданскоправни науки“.

На 5-ма докторанти бе присъдена образователната и научна степен „доктор“ от научни журита на ИДП след успешни публични защити на дисертации:

- ✓ Елка Пороминска – докторант в самостоятелна форма на обучение, докторска програма „Гражданско и семейно право“;
- ✓ Иво Хинов – задочен докторант, докторска програма „Наказателен процес“;
- ✓ Росица Петкова – редовен докторант, докторска програма „Международно право и международни отношения“;
- ✓ Маргарита Ойсолова – задочен докторант, докторска програма „Международно право и международни отношения“;
- ✓ Анатоли Бобоков – задочен докторант, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

Следва да се отбележи, че ръководството на ИДП прилага политика на кариерно израстване на място, като на асистентите в Института, които успешно са защитили дисертационен труд, се обявява конкурс за „главен асистент“, за да продължат академичната си кариера в системата на БАН.

3.2. Инфраструктура и Специфичната цел на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Р България 2017 – 2030 - не са релевантни за дейността на ИДП.

3.3. Баланс в научните изследвания цели осигуряване на баланс между фундаментални и приложни изследвания, както и подкрепяне на приоритетни области.

В ИДП научните изследвания са балансирани, като освен фундаментални, се провеждат и редица изследвания с приложен характер в приоритетни области.

В областта на фундаменталните изследвания трябва да се посочат двата дисертационни труда, с които проф. д-р Д. Зиновиева и проф. д-р Г. Маринова придобиха научна степен „доктор на науките“. Въпросите на тълкуването в публичното право и на вътрешното убеждение в българския наказателен процес са фундаментални за правната наука изобщо.

Същевременно анализът на публикационната дейност на учените от ИДП показва наличието на публикации с ясно изразен приложен характер – например някои публикации в областта на трудовото, търговското, данъчното право и други.

В ИДП продължава да функционира създадения с решение на Научния съвет от 25.11.2020 г. Център за по-добро регулиране, с ръководител проф. д-р Ирена Илиева.

Продължава да действа и **Центърът за съвременни китайски изследвания** към ИДП, който пред 2025 г. имаше много интензивни научни прояви (вж. раздела за международното сътрудничество).

1.3. Полза/ефект за обществото от извършваните дейности.

Всички описани по-горе дейности пряко или косвено ползват българското общество. Научните фундаментални и приложни изследвания са солидна основа за подпомагане на законотворчеството и правоприлагането в България, обучението на студенти по право и практикуващи юристи. Развитието на правната доктрина е от полза за цялото българско общество.

Научните изследвания и експертни становища подпомагат държавната администрация и „вземащите решения“ и по този начин насърчават „доброто управление“ в България. Учените от ИДП активно участват в обучението и подготовка на висококвалифицирани кадри: във висшите училища, но също и на съдии, адвокати, прокурори и други правоприлагащи органи.

Поддържа се добра видимост на тези дейности на ИДП сред обществото- проведени са 52 публични научни, медийни и други обществени (при 36 през 2024 г. и при 30 през 2023 г.).

Запазва се положителната тенденция за по-добро взаимодействие с бизнеса.

1.4. Взаимоотношения с други институции

ИДП поддържа взаимоотношения с държавни органи от законодателната, изпълнителната и съдебната власт, изразяващи се в предоставянето на експертни становища, мнения и анализи, както и в участие на учени от Института в работни групи, експертни и консултативни съвети, комисии и др. към различни държавни ведомства и институции. Традиционни за Института са добрите взаимоотношения с Върховния касационен съд, Върховния административен съд, Консултативния съвет за методическо ръководство и конституционност на законите при Върховна касационна прокуратура, Министерство на правосъдието, Министерство на вътрешните работи, Министерство на външните работи, Министерството на труда и социалната политика и др.

От 2018 г. ИДП сключи меморандум за сътрудничество с Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (КПКОНПИ) и бяха начертани области от взаимен интерес, в които двете институции да си сътрудничат. През 2025 г. сътрудничеството продължава.

Продължава договорът за сътрудничество и с Икономическия университет – Варна, Споразумението с Комисията за защита от дискриминация, Рамковото споразумение с Института по публична администрация, Меморандум за сътрудничество със Сдружението на администрацията в органите на съдебната власт и др. През 2025 г. беше подновен договора с Икономическия университет – Варна и беше сключено беше Споразумение с Бургаския свободен университет.

Учените от Института преподават в повечето юридически факултети на висшите училища в страната: Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Пловдивски

университет „Паисий Хилендарски“, Нов Български университет, Академия на МВР, Югозападен университет „Неофит Рилски“, Русенски университет „Ангел Кънчев“, Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, Университет за национално и световно стопанство и др. С част от тези учебни заведения ИДП има подписани споразумения за съвместна дейност.

Учените от ИДП са членове на държавни изпитни комисии във висшите училища и членове на научни журита.

Предоставени са становища и експертни доклади до КС, ВКС, МС и др. От 2014 г. ИДП е приет за колективен член на Съюза на юристите в България и от 2017 г. - на Съюза на учените в България.

1.5. Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата

1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални, представителни и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получавана субсидия).

Общонационалните дейности, обслужващи държавата, се изразяват в научноизследователската дейност на ИДП, както и в подготовката на специалисти, които са отразени в съответните части на отчета. Оперативните дейности по обслужване на държавата намират израз в експертната работа на учените от Института в полза на различни държавни органи.

Традиционна за института е в тази връзка експертната дейност в полза на различни държавни институции. В изготвянето на становища активно се включват и младите учени и докторантите от секциите. През 2025 г. експертите от звеното са дали следните становища, експертизи и консултации в помощ на институции и органи на управление:

- ✓ 10 становища от 5 автори от звеното;
- ✓ 6 експертизи от 2 автори от звеното;
- ✓ 3 консултации от 2 автори от звеното.

За нуждите на изпълнителната, законодателната, съдебната и местната власт са представени 20 консултации, становища и експертизи. От всички консултации, становища и експертизи платените са 8.

През отчетния период учени от института са били членове на експертни и консултативни съвети и работни групи към различни ведомства в системата на изпълнителната и съдебната власт, както и на различни международни органи и организации. Шестнадесет учени от ИДП са отчели 67 участия в съвети, комисии и други експертни органи на външни за БАН институции (спрямо 67 през 2024 г. и 62 през 2023 г.). Участията в държавни и правителствени органи са 46, а 22 са отчетените участия в обществени органи и организации.

Персоналното участие на учените от звеното в е в съвети, комисии и други експертни органи на външни за БАН институции, както следва:

Професор д-р Ирена Илиева е член на Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността (ECRI) – 2018 – 2026 г., член е ръководния й орган: Бюрото на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (2022 – 2025 г.), член на Управителния борд на Агенцията за основните права (2020 – юли 2025 г.) и председател на Budget Committee FRA (2020 – 2022 г., преизбрана през 2025 г. за двегодишен период

до юли 2025 г.), на Annual Report Editorial Committee FRA (2021 – юли 2025 г.), член на Междуведомствената работна група за извършване на технически прегледи на КНТП на ОИСР (2023-2025 г.), член е на Обществения съвет към Комисията по въпросите на Европейския съюз, Шенгенското пространство и Еврозоната (2025 г.).

Професор д-р Ганета Минкова е член на две експертни групи към Националната агенция за оценяване и акредитация, за акредитация в АМВР и в СУ „Св. Климент Охридски“.

Професор дюн Дарина Зиновиева е член на две експертни групи към Националната агенция за оценяване и акредитация, за акредитация на АМВР и на СУ „Климент Охридски“.

Професор д-р Надежда Йонкова е член на Съвет за криминологични изследвания към Министерство на правосъдието, на Комитета за наблюдение по Програма „Образование“ 2021-2027 г., на Комитета за наблюдение по Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2024 г. и на Комитета за наблюдение на програма Interreg VI-D ИПП България-Северна Македония 2021-2027 г., член е на Междуведомствената работна група „Национален списък с показатели за ЦУР на ООН, също така е член на Management Board, European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) (2025-2030 г.).

Доцент д-р Петър Бончовски е член на Постоянна комисия към Националната агенция за оценяване и акредитация (от 2024 г.)

Доцент д-р Велина Тодорова през 2020 г. бе преизбрана за член на Комитета по правата на детето на ООН, член е на Международното общество по семейно право и на Комисията по Европейско семейно право.

Доцент д-р Екатерина Салкова е съдия ad hoc е в Европейския съд по правата на човека (от 2010 г.). Участва в Работна група към МП за изготвяне на законопроекти във връзка с препоръки на ОИСР (2023-2025г.), в Междуведомствена работна група към МП за изпълнение на препоръките на Комитета MONEYVAL и в Работна група към МП за изготвяне на законопроект във връзка с решения на ЕСПЧ (2023-2025 г.). Член е на Научноизследователски екип към Съвета за криминологични изследвания към МП.

Доцент д-р Мариана Тиен е главен координатор на Център за алтернативно разрешаване на спорове към Асоциацията на жените адвокати.

Доцент д-р Тони Димов е правен съветник към Комисията по бюджет и финанси в НС (от 2023 г.), в Комисията по транспорт и съобщения в НС (от 2023 г.), Комисията по труда, социалната и демографската политика (от 2023 г.).

Доцент д-р Ана Джумалиева е била Председател на Комисия за защита на дискриминацията и е член на УС на Агенция на Европейския съюз за основните права (FRA) с мандат от 2025-2030 г.

Доцент д-р Паунита Петрова е била член на Национален институт за помирение и арбитраж, както и понастоящем на ИС на Националната научна програма “Критични и стратегически суровини за зелен преход и устойчиво развитие".

Гл. ас. д-р Атанас Блидов е член на Консултативния съвет към Националната агенция за оценяване и акредитация /НАОА/ – от 2016 г., на Работна група към Министерството на образованието и науката (от 2023 г.) и на Комисия по етика (2024-2025 г.).

Гл. ас. д-р Васил Тодоров е член на БТПП (от 2005 г.), Работна група 4 "Дружествено право" към Съвета по европейски въпроси, Министерство на правосъдието (от 2008 г.), Работна група 28 "Финансови и бюджетни въпроси", Министерство на финансите (от 2009 г.), Общо събрание на Български институт по стандартизация (от 2010 г.), Национален съвет за тристранно сътрудничество към МС (от 2011 г.), Областен съвет за развитие към област София (от 2011 г.), Консултативен съвет за индустриална стабилност и растеж към министъра на икономиката (от 2012г.), Обществен съвет към министъра на труда и социалната политика (от 2013 г.), Обществен съвет към областния управител на Софийска област (от 2013 г.), Междуведомствена работна група за облекчаване на административния натиск върху бизнеса (от 2017 г.), Подкомитет „Увеличаване на гражданското участие при формиране и контрол на изпълнението на политики" (от 2018 г), Консултативна комисия за равни възможности към Националния съвет за насърчаване на заетостта (от 2018 г.), Консултативен съвет към министъра на регионалното развитие и благоустройството (от 2018 г.), Консултативен съвет за малките и средни предприятия към министъра на икономиката (от 2021 г.), Делегацията на Р България в Международната конференция на труда, Консултативния съвет към Надзорния съвет на Българската банка за развитие, Съвет за тристранен диалог към министъра на иновациите и растежа и Консултативен съвет към председателя на НСИ.

Гл. ас. д-р Георги Бакьов е член на Института по международно право, София (от 2019 г.) и е член на Фондация за върховенство на правото.

Гл. ас. д-р Цветан Крумов е член на INSOL Europe,

Гл. ас. д-р Деян Димитров е член на Member of Expert Committee at Bulgaria - China Commercial Law Cooperation Committee, NingBo.

Гл. ас. д-р Мария Михайлова е била член е УС на Националния иновационен фонд и е член на Инвестиционния комитет към Европейския инвестиционен фонд. Член е и на Управителния съвет на Българската асоциация по криминология. През отчетния период е заемала също длъжността Началник на политическия кабинет на Министъра на иновациите и растежа и впоследствие длъжността Главен секретар на Комисия за защита на конкуренцията.

Отчетени са 47 членства (при 37 през 2024 г.) в общо 14 научни организации, от които 7 в чужбина.

20 учени от ИДП заемат 68 отговорни длъжности в редакционни колегии и съвети в 35 национални и международни научни издания, като се забелязва положителен тренд по отношение на броя учени, които заемат такива позиции. От посочените научни издания 12 са международни. Девет учени са главни редактори/ председатели на редакционен съвет на 3 издания, като по този показател трендът е съществено положителен. По тези критерии като цяло се наблюдава положителна тенденция към увеличение, продължаваща от 2024 г.

Осем учени от ИДП заемат 18 отговорни длъжности в 13 редакционни колегии и съвети на издания, включени в световната система за реферииране, индексиране и оценяване. Като и по този показател статистиката по отношение на броя на учените бележи повишение спрямо 2024 и 2023 г.

Експертната дейност на учените от института се изразява още в изготвянето на рецензии и становища в конкурси за заемане на академичните длъжности „доцент" и

„професор“, както и при защити на докторски дисертации – за ОНС „доктор“ и за научната степен „доктор на науките“.

Членове на научни журита по процедури за образователно ниво, научни степени и заемане на академични длъжности извън БАН са били 13 учени, които са дали 52 рецензии и становища (спрямо 60 през 2024 г. и 40 през 2023 г.) в 10 висши училища:

- 1 рецензия в процедура за НС „доктор на науките“, изготвено от един учен. През предходната година също е изготвена една рецензия за НС „доктор на науките“, а през 2024 г. не е отчетена такава;
- 2 становища в процедура за НС „доктор на науките“, изготвено от двама учени. През предходната година не е отчетено такова, а през 2024 г. е отчетено едно изготвена становище в такава процедира;
- 11 рецензии в процедури за ОНС „доктор“, изготвени от 8 учени от звеното (спрямо 17 за 2024 г. и 10 за 2023 г.);
- 22 становища в процедури за ОНС „доктор“, изготвени от 10 учени от звеното (спрямо 29 за 2024 г. и 22 за 2023 г.);
- 4 рецензии в процедура за заемане на академична длъжност „професор”, изготвени от 3 учени от звеното (спрямо 3 през 2024 г. и същият брой през 2023 г.);
- 1 становище в процедура за заемане на академична длъжност „професор”, изготвено от 1 учен от звеното (спрямо 3 през 2024 г., а през 2023 г. не са изготвяни такива становища);
- 8 становища в процедура за заемане на академичната длъжност „доцент“, изготвени от 6 учени от звеното (спрямо 5 за 2024 г. и 3 за 2023 г.);
- 3 рецензии на магистърски тези, изготвени от 2 учени от звеното.

Изготвени са общо 37 други рецензии от 10 учени от звеното. От тях 13 са рецензиите на книги, статии и проекти от 7 учени от звеното, от които рецензиите на книги са 9 (спрямо 7 през 2024 г.), една е рецензията на проект и 3 са отбелязани като други рецензии.

1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата, финансирани *от национални институции* (без фонд „Научни изследвания“), програми, националната индустрия и пр. – до ТРИ най-значими проекти (заглавие на проекта, програма, по която се финансира, координатори постигнати резултати).

- ✓ Национална научна програма „Сигурност и отбрана“, период на изпълнение 2022 - 2025 г. Стойност за БАН за третата година на изпълнение 434 918 лв., от които първи и втори етап за ИДП - 4 534,54 лв. Изпълнители проф. д-р Ирена Илиева и доц. д-р Т. Кобуров. Постигнати резултати: изготвен експертен анализ на текущата Стратегия за национална сигурност и предложения за актуализация; изготвени индикатори за институционалната функционалност и устойчивост на институциите от системата за защита на националната сигурност (методика за оценка), публикации – една монография, две студии и една статия. Срокът на действие на програмата беше продължен до средата на 2026 г.

- ✓ Национална научна програма „Критични и стратегически суровини за зелен преход и устойчиво развитие“, в която екип от ИДП участва в РП 1.7. „Оценка на социално-икономическото въздействие на проучването, добива и преработката на критични и стратегически суровини“. Участници в проекта: проф. д-р И. Илиева, проф. д-р Н. Йонкова, доц. д-р П. Петрова, доц. д-р А Александров и ас. Вяра Георгиева. Получено финансиране за първия етап 13 730,76 лв. Извършени дейности и постигнати резултати: провеждане на фокус групова дискусия на тема: „Регулаторна рамка и правна среда в България по отношение на добива и експлоатацията на находищата на КСС“ - Боровец - 12-13 юни 2025 г.; изготвяне на обобщен доклад от проведената във фокус групова дискусия на тема: „Регулаторна рамка и правна среда в България по отношение на добива и експлоатацията на находищата на КСС“; юни 2025 г. участие в РП I.7.1. Генериране и анализ на експертна информация, с цел идентифициране на основните предизвикателства пред дейностите по добив и приложение на критични и стратегически суровини Обсъждане на методология за качествено изследване, предложени въпроси, които да бъдат добавени във въпросник за дълбочинни интервюта и сценарий за ФГ; август- септември 2025 г. Участие в обсъждането при изготвянето на Методология за национално представително изследване на общественото мнение в България за проучването, добива, преработването и приложението на критичните и стратегическите суровини и анкетна карта за изследване на общественото мнение.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2025 Г.

2.1. Най-значимо научно постижение

С решение по т. 2 от Протокол № 81 от 28.01.2026 г. Научният съвет на Института за държавата и правото при Българската академия на науките прие за най-значимо научно постижение на ИДП за 2025 г. монографията на доц. д-р Ева Касева „Произходът в българското международно частно право“, Институт за държавата и правото при Българската академия на науките, 2025, ISBN:978-954-9583-50-2.

2.2. Най-значимо научно-приложно постижение

С решение по т. 2 от Протокол № 81 от 28.01.2026 г. Научният съвет на Института за държавата и правото при Българската академия на науките прие за най-значимо научно-приложно постижение на ИДП за 2025 г. монография в съавторство на проф. д-р Веселина Канатова-Бучкова и проф. д-р Надежда Йонкова „Правото на информация в контекста на справедливостта“, 2025 г., ISBN: 978-954-9583-48-9.

3. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ЗВЕНОТО

През 2025 г. международното сътрудничество се изразяваше в участие на ИДП и на учени от института в международни проекти и програми, в международни конференции и в членство в редакционни колегии на чуждестранни списания (подробни данни са представени в личните отчети и в приложенията към доклада). Същите са посочени на съответните места в частите относно личните отчети и други части на отчета на института. За международното сътрудничество допринасят и членството и

ръководството в експертно качество на учени на ИДП в европейски и международни органи.

През 2025 г. установихме сътрудничество с Юридическия факултет на Букурещкия университет. През м. януари делегация начело с декана проф. д-р Разван Динка, зам. декана доц. д-р Паул Поп, отговарящата за международните отношения доц. Анка-Даниела Детешяну и д-р Влад-Кристиан Соаре посетиха ИДП.

На 10 януари 2025 г. на официална церемония в сградата на посолството на Румъния в София Институтът за държавата и правото при Българската академия на науките (БАН) и Факултетът по право на Букурещкия университет сключиха меморандум за сътрудничество, който има за цел да насърчи научноизследователската и проекта дейност в областта на правото. На церемонията присъстваха на проф. д-р Ирена Илиева, Директор на ИДП при БАН, проф. д-р Разван Динка, Декан на Юридическия факултет, гл. ас. д-р Деян Димитров от ИДП, доц. д-р Даниела-Анка Детешяну, доц. д-р Паол Поп, д-р Влад-Кристиан Соаре. Домакин на събитието бе Н. Пр. госпожа Брындуша Йоана Предеску, извънреден и пълномощен посланик на Румъния в Република България.

Основните акценти на партньорството включват организиране на съвместни научни конференции, семинари и публични лекции, както и разработване на изследователски проекти, насочени към актуални правни въпроси като европейската интеграция, върховенство на правото, защита правата на човека и др. С цел насърчаване на взаимното разбиране и академичния диалог двете институции предвиждат и сътрудничество в областта на правното образование, включително обмен на преподаватели, докторанти и студенти в рамките на програма Еразъм+.

Подписаният меморандум за сътрудничество е важна стъпка към укрепването на сътрудничеството между правните общности на България и Румъния. Чрез обединяване на усилията си, двете институции ще работят съвместно за издигане на правната наука в региона и ще допринесат за разрешаването на общите предизвикателства, пред които са изправени двете страни.

В изпълнение на Меморандума беше сключен беше и договор по програма „Еразъм+“.

Интензивни бяха проявите по линия на Центъра за съвременни китайски изследвания към ИДП. Доц. д-р Мариана Тиен взе участие в няколко международни форума на ниво ЦИЕ-Китай в гр. Нинбо, Китай през м. април 2025 г. в качеството й на представител на China Observers in Central and Eastern Europe (CHOICE). Тя изнесе лекции в няколко университета в Шанхай, Нинбо и Уънджоу през м. април 2025 г.

От името на Ръководството на БАН доц. М. Тиен взе участие с доклад „BRI in the Context of Interaction and Interdependence between EU and China“ the World Conference on Science and Art for Sustainability, Belgrade 2025, организирана от Световната академия за изкуства и наука (World Academy of Art and Science - WAAS) 23-24. 09. 2025 г.

Доц. М. Тиен е сред авторите на Доклада (Report from the World Conference on Science and Art for Sustainability, Belgrade 2025) и Декларацията (Belgrade Declaration on Science and Art for Sustainability), приети от BRIDGES UNESCO-MOST, Римския клуб (Club of Rome) и Световната академия за изкуства и наука (World Academy of Art and Science - WAAS).

През 2025 г. се задълбочи сътрудничеството между ИДП и Китайската академия за обществени науки (КАОН).

В качеството си на член на Ръководството на БАН на 17 ноември 2025 г. доц. М. Тиен участва в специална среща с ръководството на КАОН и с ръководствата на няколко института в рамките на КАОН, сред които: Института за европейски изследвания, Института за изследване на страните от ЦИЕ, Централна Азия и Русия, Института по световна история и др.

По покана на Института за европейски изследвания на КАОН проф. И. Илиева взе участие в 11 Симпозиум на високо ниво на think tank организациите Китай-Страните от Централна и източна Европа (11 th Chine-CEEC High-level Think Tanks Symposium) на тема "The World at a Crossroad-China-CEEC Cooperation", който се проведе в Загреб – Хърватия, на 20-22 октомври 2025 г. Тя взе участие с доклад в паралелна сесия № 2, така и в закрития семинар, на който бяха поканени 8 подбрани участници от страните от Централна и Източна Европа.

По покана на КАОН Доц. Мариана Тиен взе участие с пленарен доклад на тема „Are China-CEE relations a hostage to Geopolitics" в международната конференция "High-quality Development of the 'Belt and Road' Initiative: Concepts and Actions", проведена 18-19 ноември 2025 г. в Пекин.

През 2025 г. докторант Маноел Генев взе участие в престижния Seminar on AI Technology Development and Application, организиран от the Wuhan Research Institute of Posts and Telecommunications.

На 27 ноември 2025 г. ИДП бе посетен от проф. Zheng Mengzhuang и доц. Tiang Feng от Юридическия факултет на Публичния университет Джинхуа (Zhejiang Normal University (Law school, Zhejiang Normal University, 688 Yingbin Avenue, Jinhua, Zhejiang, China https://www.zjnu.edu.cn/english/). Проведе с разговор за бъдещо сътрудничество. Отправена е покана за участие на учени от ИДП в ежегодната конференция на Публичния университет, която е форум да обмяна на опит между китайски учени и учени от Източна и Централна Европа.

Проявен беше интерес за съвместно събитие между Центъра по бизнес и право към Wenzhou Kean University (WKU) американския университет и училището в лицето на неговия Директор– Асен Велинов.

Подаденият проект на тема "Belt and Road Initiative and Interconnectivity in the Black Sea region" с Института за изследвания на Русия, Източна Европа и Централна Азия (Institute of Russian, Eastern European and Central Asian Studies) на КАОН беше одобрен и финансиран и ще започне да се изпълнява през 2026 г.

Продължава да действа сключения на 7 юни 2024 г. Меморандум за разбирателство между Центъра за малцинствени изследвания на Университета Сейт Ендрюс – Шотландия (University of St Andrews,[1] Scotland ("St Andrews") и Института за държавата и правото. Той представлява рамково споразумение за установяване и развиване на академични контакти чрез извършване на изследвания, споделяне на идеи и учебни практики и насърчаване на устойчиви академични дейности. Предвидените дейности са: съвместни изследвания, съвместни публикации, установяване на мрежи, провеждане на семинари, кръгли маси и конференции, обучение на докторанти и пост-докторанти, както и други дейности, за които страните постигнат съгласие.

[1] The University of St Andrews is a charity registered in Scotland, No: SCO13532

През изминалата година успяхме да подновим някои споразумения по програма „Еразъм Плюс“ и да сключим нови. В момента действащи са споразуменията за обмен на учени и докторанти по програма „Еразъм+“ с Университета „Ян Кохановски“ в Килце, Полша. Беше подновено споразумението с Университета в Залцбург (Австрия). ИДП сключи две нови споразумения: с Юридическия факултет на Букурещкия университет – Румъния и с Университета Vytautas Magnus University в Каунас (Литва). През 2025 г. бяха осъществени две мобилности от докторант Беатрис Йорданова и докторант Антоний Гатов по програма „Еразъм +“.

В периода 5 – 10 октомври 2025 г. проф. Гжегож Сковронек (Grzegorz Skowronek) от Университета в Килце посети ИДП попрограма “Еразъм +“. В рамките на обмена той извърши изследвания по националната правна уредба на България на хазарта в рамките на по-широкото му проучване „Legal and criminological aspects of gambling, selected gambling regulations in the European Union, Poland, North Macedonia, and Ukraine, fiscal criminal offences“, проведе среща с докторанти и млади учени от секцията по „Наказателноправни науки“ и на 8 октомври 2025 г. изнесе лекция на тема "Gambling at the Crossroad of Law, Penal Fisca lLaw and Criminology - Between Risk and Crime".

Към международното сътрудничество следва да посочим и двете конференции с международно участие, организирани от ИДП: „Конференция по случай 80 години от създаването на Организацията на Обединените нации“ на 23.10.2025 г. и Конференцията, посветена на 75-годишнината от подписването на Европейската конвенция за правата на човека на 13 ноември 2025 г. В тях взема участие изтъкнати учени като доц. Анка-Даниела Детешяну от Букурещкия университет (Румъния), проф. Йоланда Гамарра Чопо от Университета на Сарагоса (Испания), проф. Алехандро Торес-Гутиерес от Публичния университет на Навара (Испания), Майкъл Уайн – член на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността на Съвета на Европа от Обединеното кралство и Северна Ирландия и др.

4. УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ

Отчет за работата с докторантите и проведените процедури за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИДП през 2025 г.

I. Проведени конкурси за заемане на академични длъжности по ЗРАСРБ

През 2025 г. бяха проведени три конкурса за заемане на академични длъжности по ЗРАСРБ. Успешно приключиха следните процедури по ЗРАСРБ:

- ✓ процедура за заемане на академична длъжност „главен асистент” по „Наказателно право”;
- ✓ процедура за заемане на длъжност „асистент“ по „Трудово право и обществено осигуряване“
- ✓ процедура за назначаване на „доцент“ по „Гражданско и семейно право“;

II. През 2025 г. на петима докторанти бе присъдена образователната и научна степен „доктор“ от научни журита на ИДП след успешни публични защити на дисертации:

- Елка Пороминска – докторант в самостоятелна форма на обучение по докторска програма „Гражданско и семейно право“;
- Иво Хинов – задочен докторант по докторска програма „Наказателен процес“;
- Росица Петкова – редовен докторант по докторска програма „Международно право и международни отношения“;

- Маргарита Ойсолова – задочен докторант по докторска програма „Международно право и международни отношения“;

- Анатоли Бобоков – задочен докторант по докторска програма „Международно право и международни отношения“;

Одобрено е научно жури за провеждане на защита на дисертационен труд на един докторант:

- Емил Лукаев – редовен докторант по докторска програма „Стопанско/търговско право“.

През 2025 г. бе присъдена научна степен „доктор на науките“ от научно жури на ИДП след успешна публична защита на дисертационен труд на проф. д.н. Гергана Маринова по научна специалност „Наказателен процес“.

III. Докторантски въпроси

През 2025 г. бяха проведени два конкурса за прием на докторанти:

- един за допълнителен прием за уч. 2024/2025 г., обявен в ДВ, бр. 18/04.03.2025 г.

- един за редовен прием за уч. 2025/2026 г., обявен в ДВ, бр. 65/08.08.2025 г.

През 2025 г. Научният съвет одобри заявките за откриване на конкурс за редовен прием на докторанти за учебната 2025/2026 г. по 9 научни специалности и за допълнителен прием за учебната 2024/2025 г. по 6 научни специалности. Одобрени са въпросниците за конкурсните изпити за допълнителния прием за 2024/2025 г. по 6 научни специалности. Одобрени са въпросниците за конкурсните изпити за редовния прием за 2025/2026 г. по 9 научни специалности.

Одобрени са комисиите за провеждане на изпитите за допълнителния прием за докторанти за учебната 2024/2025 г. Одобрени са комисиите за провеждане на изпитите за редовния прием за докторанти за учебната 2025/2026 г.

На допълнителния прием за 2024/2025 г. бяха одобрени 3 кандидат-докторанти. И тримата бяха зачислени.

На редовния прием за 2025/2026 г. бяха одобрени за обучение 7 кандидат-докторанти. Четирима от тях бяха зачислени, считано от 01.01.2026 г., а останалите ще бъдат предложени на НС за зачисляване през януари 2026 г.

През 2025 г. са зачислени трима докторанти в самостоятелна форма на обучение.

През 2025 г. Научния съвет на ИДП взе решения за удължаване на срока на докторантурата на осем докторанти (четирима в редовна форма на обучение и четирима в задочна форма на обучение) и за прекъсване на обучението на двама докторанти в редовна форма на обучение.

През тази година дванадесет докторанти са отчислени с право на защита, а един без право на защита.

През 2025 г. в ИДП са се обучавали общо 56 докторанти, като от тях 26 са в задочна форма на обучение, 24 в редовна, а 6 са на самостоятелна подготовка. Институтът за държавата и правото продължава да е на едно от първите места в структурата на БАН по брой обучавани докторанти. Всички действащи докторанти са регистрирани в новата платформа на НАЦИД https://regstudents.nacid.bg.

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

Не е в тематиката на звеното. Същевременно един учен от звеното е с пряка ангажираност по тематиката – член е на Управителния съвет на Националния

иновационен фонд и също така е член на Инвестиционния комитет към Европейския инвестиционен фонд.

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

ИДП не извършва стопанска дейност.

7. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ЗВЕНОТО

Бюджетът на ИДП БАН се формира от субсидия и собствени приходи.

Съгласно Решения на ОС на БАН (Протокол №15/02.06.2025 в частта К1, К3, централизирани разходи и К2 капацитет и Протокол №16/23.06.2025 г. в частта К2 Публикации, цитати, привлечени средства и дейности) бюджетната субсидия на ИДП БАН е утвърдена съгласно диференцирано разпределение между звената на БАН на база заети щатни бройки и средни работни заплати по категории персонал, утвърдени от ОС на БАН, средства за 3 % свободни щатни бройки (1.14 бр.) по средна основна работна заплата за БАН в размер на 2 052.12 лв. и планова численост от 15.42 бр. редовни докторанти и 20.08 бр. задочни докторанти като за поредна година през 2025 г. ИДП БАН получи и допълнителна субсидия за издръжка на докторантите в размер на 23 420 лв. (след приспадане на неизразходваната сума за 2024 г. в размер на 14 812 лв.).

Утвърдената субсидия на ИДП БАН за 2025 г. е в размер на **2 142 313 лв.** Тя е формирана от три компонента и централизирана сума за стипендии на редовни докторанти и издръжка на редовни и задочни докторанти:

Компонент 1	1 703 490 лв.;
Компонент 2 общо:	184 589 лв.;
В т.ч.:	
Капацитет	165 825 лв.
Публикации, цитати,	
Привлечени средства и дейности	18 764 лв.
Компонент 3	3 820 лв.
Централизирани средства	250 415 лв.

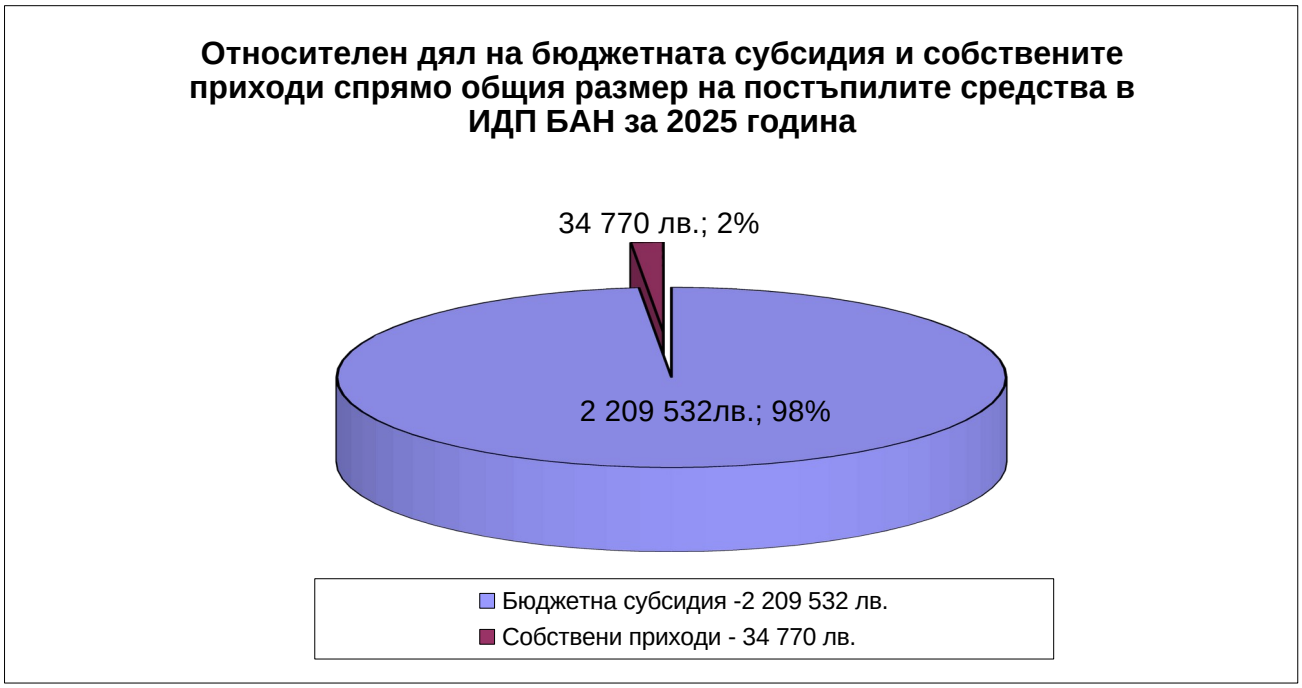
След първоначално утвърдената субсидия за 2025 г. в размер на размер на **2 142 313 лв.** е получена до момента с решение на IX Общото събрание на БАН от 24.11.2025 г. корекция към 30.09.2025 г. в увеличение в общ размер от **62 533 лв**., от които 27 887 лв. за изплатени обезщетения по чл. 222 и чл. 224 от КТ, 20 000 лв. корекция за издръжка на докторанти, (-) 429 лв. за удържани суми за лицензии и 15 075 лв. за увеличаване на размера на стипендиите на редовните докторанти на основание ПМС 188/18.09.2025 г. за изменение и допълнение на ПМС №90/2000 г. за условията и реда за предоставяне на стипендии на студентите, докторантите и специализантите от държавните висши училища и научни организации от 1217 лв. на 1562 лв., считано от 01.10.2025 г.

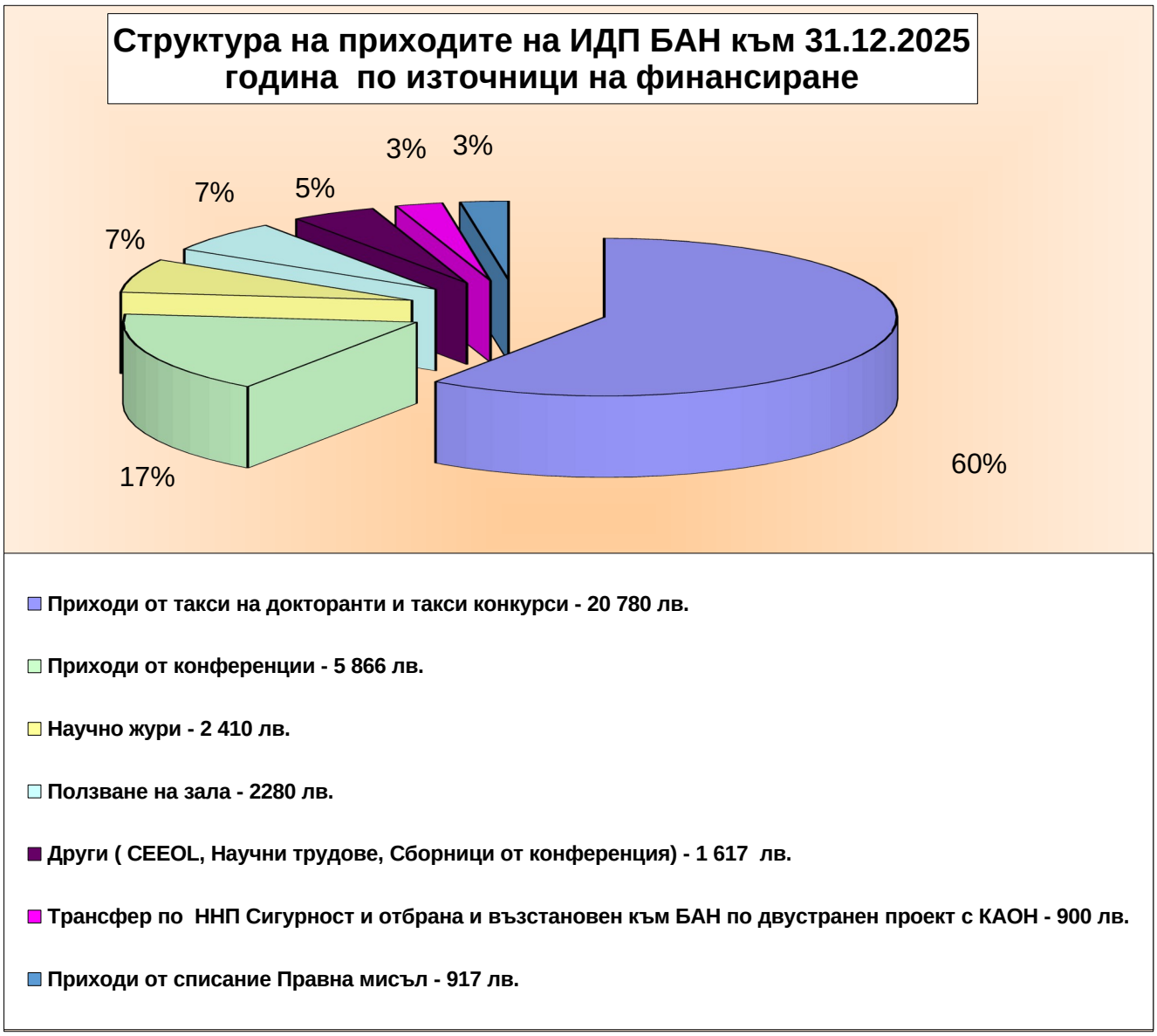
Допълнително като трансфер от БАН са предоставени до момента и **23 413 лв.,** от които 4 075 лв. за провеждане на процедури за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности, 4 950 лв. за такса битови отпадъци и данък недвижимо имущество, 3 588 лв. трансфер за ремонт и 10 800 лв. трансфер за архитектурно заснемане на административната ни сграда на ул. „Сердика“ 4.

Очаква се и допълнителна корекция на бюджета за 2025 г. в размер на **4 686 лв.** за стипендии и трансфер в размер на **14 357 лв.,** от които 3 660 лв. за провеждане на процедури за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности и 10 697 лв. за изплатени обезщетения по чл. 224 от КТ .

Утвърдената бюджетна субсидия на ИДП БАН за 2025 г. възлиза на **2 209 532 лв**., което представлява 98 % от общите постъпили по бюджета на института средства за 2025 г. Останалите 2 % са собствени привлечени средства.

8.

7.1	**Преходни остатъци от 2024 г.**	**154 413**

7.2	**Приходи общо**	**Стойност в лв.**	**Отн. дял %**
		2 244 302	
7.2.1.	Бюджетна субсидия	2 209 532	98.45
7.2.2.	Собствени приходи	34 770	1.55
7.2.2.1	Приходи от такси на докторанти и такси конкурси	20 780	59.76
7.2.2.2	Приходи от конференции	5 866	16.87
7.2.2.3	Приходи от проведено научно жури	2 410	6.93

7.2.2.4	Приходи от ползване на зала	2 280	6.56
7.2.2.5	Други (CEEOL, Научни трудове, Сборници от конференция)	1 617	4.65
7.2.2.6	Трансфер по ННП Сигурност и отбрана и възстановен трансфер към БАН по двустранен проект с Института за европейски изследвания при Китайската академия за обществени науки "България и Китай в евроазиатските проекти за свързаност"	900	2.59
7.2.2.7	Приходи от списание Правна мисъл - 917 лв.	917	2.64

7.3	**Разходи общо**	**Стойност в лв.**	**Отн. дял %**
		2 335 807	
7.3.1	Заплати и други възнаграждения и плащания за персонала	1 648 939	70.59
7.3.2	Задължителни осигурителни вноски от работодателя	256 941	11.00
7.3.3	Стипендии на редовни докторанти	246 756	10.56
7.3.4	Печат на списание "Правна мисъл", печат на сборник "Актуални проблеми на частното право и гражданския процес" и др. печатни издания, архитектурно заснемане на сграда, телефони, поддръжка и подобрения асансьор, абонамент абонатна станция, поддръжка техника, абонамент информационна система Апис, подновяване домейн, подновяване ел. подпис, услуги по ЗБУТ, езикови курсове докторанти, такси правоучастия, актуализация ПП, техническо обслужване пожарогасители, дезинсекция и дезинфекция на сграда, почистващи и дезинфекциращи материали, канцеларски материали, материали за ремонт на помещения и др. за издръжка на института и докторантите	81 840	3.50
7.3.5	Хонорари на членове на научно жури за защита на дисертационни трудове за придобиване на научни степени заемане на академични длъжности; хонорари на научни консултанти на докторанти в самостоятелна форма на обучение в размер на 1/2 от заплатената такса за обучение; хонорари научни ръководители на докторанти, хонорари сп. "Правна мисъл", граждански договори за страниране и редактиране на издания, граждански договор за почистване на помещения, възнаграждения за изпълнение на проект по ННП Критични и стратегически суровини и др.	60 277	2.58
7.3.6	Командировки в чужбина и страната	17 991	0.77

7.3.7	Разходи за ел. енергия, топлоенергия, вода	6 506	0.28
7.3.8	Придобиване на ДМА и НДА	5 976	0.26
7.3.9	Учебни и научно-изследователски разходи и книги за библиотеките	5 586	0.24
7.3.10	Такса битови отпадъци и данък върху недвижимо имущество	4 995	0.21

7.4	**Трансфери от БАН за такса битови отпадъци и награда**	**37770**

7.5	**Остатъци общо към 31.12.2025 г.**	**100 8**

С най-голям относителен дял в общия размер на разходите за отчетния период са разходите за заплати и други възнаграждения за персонала – 71%.

С бюджетната субсидия за 2025 г. са обезпечени следните приоритетни разходи в общ размер от 2 202 424 лв. – заплати и др. възнаграждения, както и допълнителните възнаграждения по К2, осигурителни вноски от работодател, обезщетения по КСО, стипендии на редовни докторанти и целеви разходи за издръжката на редовни и задочни докторанти, както и режийни разходи за издръжка на института – ел. енергия, топлоенергия, вода, телефони, поддръжка асансьор и абонатна станция, поддръжка и обслужване на техника, почистване на помещения, аварийни ремонти по сградата, абонамент информационна система Апис, абонамент библиотека, подновяване домейн, подновяване ел. подпис, актуализация на програмни продукти, техническо обслужване пожарогасители, дезинсекция и дезинфекция на сграда, почистващи и дезинфекциращи материали, услуги по ЗБУТ, както и осигуряване на лични предпазни средства и др.

Към момента финансовата 2025 година за ИДП БАН приключва с преходен остатък от **100 678 лв**., от които 7 108 лв. остатък от бюджетна субсидия и 93 570 лв. собствени средства.

Очаквания допълнителен трансфер като сума в размер на 14 357 лв. за провеждане на процедури за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности и за изплатени обезщетения по чл. 224 от КТ и очакваната допълнителна корекция на бюджета в размер на 4 686 лв. са включени в наличния остатък за 2025 г.

Неизразходваните средства от субсидията за издръжката на докторантите за 2025 г. в размер на 15 хил. лв. ще бъдат удържани от полагаемата за докторанти субсидия за 2026 г. /ако има такава/ или върнати към БАН по решение на БАН Администрация.

Към 31.12.2025 г. институтът няма неразплатени задължения към доставчици и други кредитори.

8. ИЗДАТЕЛСКА И ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

8.1. Списание „Правна мисъл“, София, Българска академия на науките, Институт за държавата и правото, 2025, цена 8 лв.

През 2025 г. ИДП издаде броеве 1 и 2 на сп. „Правна мисъл“ и подготви за издаване бр. 3. Абонатите на списанието през изминалата година бяха 142. В посочения брой абонати се включват всички, направили както годишен, така и полугодишен абонамент, както и онези, които са закупили отделни броеве за 2025 г. В посочения брой не са включени абонатите, платили отделни статии в онлайн библиотеката CEEOL. Данните за онлайн абонаментите ще получим през месец март 2026 г.

8.2. „Научни трудове на Института за държавата и правото, том XXIV“. София, Българска академия на науките, Институт за държавата и правото, 2025, цена 12 лв.

През 2025 г. се подготви за издаване и е под печат **том XXIV** на сборника **„Научни трудове на Института за държавата и правото“**, съдържащ 6 студии, от които всички са на учени от ИДП по актуални и значими теми в различни отрасли на правото. Обемът на том XXIV е 315 страници (с 82 страници по-малък от том XXIII, 2024). Автори на сборника са: проф. д-р Веселина Канатова-Бучкова, доц. д-р Андрей Александров, доц. д-р Петър Бончовски, гл. ас. д-р Огнян Велев, гл. ас. д-р Янко Ройчев, гл. ас. д-р Петър Топуров. Докладите от сборника предстоят да бъдат качени в базата данни за литература в Централна и Източна Европа – CEEOL (Central Eastern European Online Library – ceeol.com). Редакционният съвет на сборника: проф. д-р Гергана Маринова, акад. проф. д.ю.н. Иван Русчев, проф. д.ю.н. Дарина Зиновиева, проф. д-р Ирена Илиева, проф. д-р Надежда Йонкова, доц. д-р Екатерина Салкова, доц. д-р Тодор Кобуров, доц. д-р Петър Бончовски.

Съдържанията на всички сборници от поредицата Научни трудове на ИДП, както и на сп. Правна мисъл за 2025 година бяха качени в интернет страницата на ИДП.

8.3. АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА ЧАСТНОТО ПРАВО И ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕС. Сборник с доклади от юбилейна научна конференция в чест на 100 г. от рождението на проф. Витали Тажер и 110 г. от рождението на проф. Живко Сталев. София, Българска академия на науките, Институт за държавата и правото, 2024, 504 с., цена 25 лв., 12.78 евро.

През 2025 г. беше издаден сборникът „**АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА ЧАСТНОТО ПРАВО И ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕС**“ печатно и електронно, ISBN: 978-954-9583-46-5. Изданието е депозирано в НБКМ.

Сборникът съдържа 34 публикации. Авторите на статиите и студиите са учени, докторанти и постодокторанти от ИДП, както и от други висши учебни заведения: Ирена Илиева, Поля Голева, Петя Неделева, Иван Русчев, Малина Новкиришка-Стоянова, Петър Бончовски, Галина Димитрова, Росен Карадимов, Михаил Малчев, Атанас Блидов, Христина Танчева, Петър Петров, Ивайло Малинов, Петър Топуров, Румен Неков, Матей Марев, Васил Петров, Владислав Дацов, Мая Маркова-Русимова, Мартин Пенчев, Венцислав Великов, Златка Вълева, Димитър Петров, Стелияна Златева, Емилия

Димитрова, Ясен Николов, Емил Лукаев, Людмил Карауланов, Даниил Паликаров, Емануил Колев, Владислав Иванов, Теофана Евгениева, Мария Чочова, Милеслава Богданова-Мишева. Редакционна колегия на сборника: проф. Ирена Илиева, проф. Венцислав Стоянов, доц. Велина Тодорова, доц. Николай Колев, доц. Петър Бончовски, гл. ас. Атанас Блидов, гл. ас. Петър Топуров. Сборникът е с обем от 504 с., в тираж от 50 бр., раздадени са по 1 бр. на всеки автор.

8.4 Библиотечен фонд

В края на месец декември 2025 г. библиотеката на ИДП разполага с **36 299** тома библиотечни материали, от които – **21 886** тома книги, **14 404** тома периодични издания и **9** бр. специални издания (CD).

Ръководството на ИДП осигури средствата за абонамент на български юридически списания за 2026 г., на стойност – **651.30 лв**. Общо през 2025 г. в библиотеката са постъпили **166** тома библиотечни документи, от които 124 тома книги и 42 тома периодични издания. Получени чрез книгообмен са – 112 тома, от дарения (чрез Централна библиотека на БАН) – 20 тома, депозит 2 тома и академични издания – 22 тома.

Получаваните текущи периодични издания през годината са **13 заглавия** (в т. ч. 6 поредици).

Изразходваната сума за нова литература през 2025 г. е 19 116,62 лв., от които – за книги – 17 293,62 лв., за списания и поредици – 1 823,00 лв.

През 2025 г. са постъпили *дарения* от: проф. Иван Стоянов, проф. В. Стоянов, проф. Г. Пенчев, проф. Веселина Манева, доц. Е. Касева, доц. Тодор Кобуров, гл. ас. Петър Топуров и др; и от държавни институции като: Икономически Университет – Варна, Пловдивски университет, Нов Български Университет, Фондация „Константин и Зиновия Кацарови“ (Женева) и др. Всички дарения са описани в *Книга на дарителите на библиотеката*. Изказвам искрена благодарност на дарителите на библиотеката.

През месец януари 2025 г. беше извършена частична инвентаризация на 10% от библиотечния фонд. Проверката включваше преглеждане „de visu” на 3 603 тома библиотечни документи, подпечатването им и сверяване със служебния топографски каталог. Инвентаризацията приключи в срок, въпреки неблагоприятните условия в книгохранилището. След проверката на фонда работата с читатели на библиотеката беше възстановена.

През 2025 г. ползваната литература в библиотеката е 1 975 тома. Направени са 68 библиографски справки.

В библиотеката се актуализират и поддържат читателските (азбучни и систематични) каталози на книги и поредици, както и служебен топографски каталог.

По ретроконверсията на библиотечния фонд са обработени 193 тома.

9. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ЗВЕНОТО

Списъчен състав с посочена основна месторабота, дата на избиране на съвета и промени в състава му след избора.

Членове на Научния съвет (избран на 14.11.2019 г. от ОСУ на ИДП, мандатът започва от 24.11.2019 г.):

1. Доц. д-р Николай Колев, НБУ – председател
2. Доц. д-р Андрей Александов, ИДП при БАН – зам.-председател
3. Доц. д-р Тодор Кобуров, ИДП-БАН – секретар
4. Проф. д-р Веселина Канатова-Бучкова, ИДП при БАН
5. Проф. д-р Гергана Маринова, ИДП при БАН
6. Проф. д-р Дарина Зиновиева, ИДП при БАН
7. Проф. д-р Диана Ковачева, ИДП при БАН
8. Проф. д-р Ирена Илиева, ИДП при БАН
9. Проф. д-р Надежда Йонкова, ИДП при БАН
10. Проф. д-р Поля Голева, ИДП при БАН
11. Доц. д-р Велина Тодорова, ИДП при БАН
12. Доц. д-р Екатерина Салкова, ИДП при БАН
13. Доц. д-р Иван Петров Видолов, Академия на МВР
14. Доц. д-р Мариана Тиен, ИДП при БАН
15. Доц. д-р Петър Бончовски, ИДП при БАН

Членове на Научния съвет (избран на 07.07.2025 г. от ОСУ на ИДП, мандатът започва от 07.07.2025 г.):

1. Проф. д-р Веселина Канатова-Бучкова, ИДП при БАН;
2. Проф. дюн Гергана Маринова, ИДП при БАН;
3. Проф. дюн Дарина Зиновиева, ИДП при БАН;
4. Проф. д-р Ирена Илиева, ИДП при БАН – директор;
5. Проф. д-р Надежда Йонкова, ИДП при БАН;
6. Доц. д-р Ана Джумалиева, ИДП при БАН;
7. Доц. д-р Андрей Александров, ИДП при БАН – председател на НС;
8. Доц. д-р Ева Касева, ИДП при БАН;
9. Доц. д-р Екатерина Салкова, ИДП при БАН;
10. Доц. д-р Мариана Тиен, ИДП при БАН;
11. Доц. д-р Паунита Петрова, ИДП при БАН – секретар на НС;
12. Доц. д-р Петър Бончовски, ИДП при БАН;
13. Доц. д-р Тодор Кобуров, ИДП при БАН;
14. Доц. д-р Тони Димов, ИДП при БАН;
15. Доц. д-р Николай Колев, ИДП при БАН;

Гл. ас. д-р Янко Ройчев отново е избран за представител на младите учени без право на глас в НС.

Приетите решения могат да бъдат обобщени в няколко групи:

1. Научни въпроси – в рамките на тази група въпроси са обсъждани планираните научни събития на звеното (тема, дата на провеждане, таксите за участие, организационните комитети); утвърждаване на индивидуални учебни планове;

отчитане и одобряване на колективните планови проекти на учените от звеното; участието на звеното в проекти, както и участието на учени от звеното в проекти.

2. Кадрови въпроси – в рамките на тази група въпроси са разгледани атестациите на редовните докторанти, на учените, атестациите на докторантите, одобряване на научни журита по ЗРАСРБ, провеждане на процедури по ЗРАСРБ и назначаване след конкурс на лица на научни длъжности по ЗРАСРБ.
3. Докторантски въпроси – одобрени са заявките за откриване на конкурси за прием на докторанти; одобрени са въпросниците за конкурсните изпити за докторантите, както и тези за докторантските минимуми; одобрени са комисиите за провеждане на докторантските изпити – конкурсни и по докторантския минимум; взети са решения за зачисляване на спечелите докторантските конкурси лица; одобрявани са индивидуалните учебни планове на докторантите; вземани са решения по хода на докторантурите – спирани, прекъсвания, удължавания; промяна на темите на докторантури; одобряване на годишните атестации на редовните докторанти; одобряване на атестациите на задочните докторанти; вземане на решения за отчисляване на докторанти, за провеждане на публична защита и за одобряване на състав на НЖ за провеждане на публична защита на докторантури;
4. Финансови въпроси – взети са решения по въпроси от финансов характер като размера на допълнителните възнаграждения за ОНС и НС; прието е предложеното разпределение на бюджета на Института за държавата и правото за 2025 г.; взето е решение средствата за допълнителни възнаграждения за постигнати резултати от учените в ИДП да се разпределят въз основа на данните от системата Sonix въз основа на одобрената през 2020 г. от НС методика.
5. Организационни въпроси - през 2025 г. НС провеждаше регулярни заседание веднъж месечно съобразно на взетата през 2020 г. решение в този смисъл, което подобри планирането на работата на НС. В рамките на провежданите заседания са взети решения по редица въпроси от организационен характер.

10. КОПИЕ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА РАБОТА НА ЗВЕНОТО

Линк:
https://ipn-bg.org/media/dokumenti/zakoni_dokturanturi/Pravilnik_za_ustr._i_deinostta_IDP_final_m.12-2017.pdf

11. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ В ОТЧЕТА И ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ НЕГО СЪКРАЩЕНИЯ

БАК – Българска асоциация по криминология

БСУ – Бургаски свободен университет

ГПН – Гражданскоправни науки

ЕС – Европейски съюз

ИДП – Институт за държавата и правото

МПН – Международноправни науки

МвнР – Министерство на външните работи

МП – Министерство на правосъдието

НПН – Наказателноправни науки

НС – Научен съвет
ОСУ – Общо събрание на учените
ПУ – Пловдивски университет
ППН – Публичноправни науки
РУ – Русенски университет
СУ – Софийски университет
УНСС – Университет за национално и световно стопанство
ЮЗУ – Югозападен университет
ЮФ – Юридически факултет
НИД – Научноизследователска дейност